

Електронне наукове фахове видання "Ефективна економіка" включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Категорія «Б», Наказ Міністерства освіти і науки України від 11.07.2019 № 975) www.economy.nauka.com.ua | № 12, 2021 | 30.12.2021 р.

DOI: [10.32702/2307-2105-2021.12.6](https://doi.org/10.32702/2307-2105-2021.12.6)

УДК 164.01:338.242:334.752

*А. Р. Дунська,
д. е. н., професор, професор кафедри менеджменту підприємств,
Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»
ORCID ID: 0000-0002-8623-4507
Т. В. Курта,
магістрант кафедри менеджменту підприємств,
Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»
ORCID ID: 0000-0001-9467-7693*

ВПЛИВ ЕФЕКТИВНОСТІ МІЖНАРОДНОЇ ЛОГІСТИКИ НА РІВЕНЬ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

*A. Dunska
Doctor of Economic Sciences, Professor,
Professor of the Department of Management of Enterprises,
National Technical University of Ukraine «Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute»
T. Kurta
Master's student of the Department of Management of Enterprises,
National Technical University of Ukraine «Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute»*

THE INFLUENCE OF THE INTERNATIONAL LOGISTICS EFFICIENCY ON THE LEVEL OF THE ENTERPRISE COMPETITIVENESS

Розкрито теоретичний зміст та значення міжнародної логістики в розрізі впливу на рівень конкурентоспроможності підприємства в умовах євроінтеграції. Розглянуто вимоги ефективності міжнародної логістики на рівень конкурентоспроможності. Проаналізовано фактори та складові конкурентоспроможності й виділено логістику як окрему її складову, надано значення внеску в рівень розвитку діяльності підприємства. Сформовано порівняльну характеристику типів логістики з позиції ефективності доставки товару, де визначено залежність вибору транспорту на доставку від типу товару, способу доставки, відстані та інші. Виділено основний негативний фактор впливу на ефективність міжнародної логістики, що прогнозує зміни в подальшому її розвитку. Пандемія, яка переросла в глобальну проблему для ефективності світової логістики, що створила дефіцит елементу транспортування, блокаду портів та зростання вартості доставки.

The markets globalization, that leads to the intensification of competitive relations in the world economy, necessitates a review of existing and search for new sources of competitive advantage of enterprises that are subjects of the global economic space. In view of this, the role is growing and the importance of international logistics is increasing, the main prerequisite for the development of which is to increase production. Expanding international relations on this basis requires a review

of the competitive potential of the enterprise in order to reduce time and money costs and, consequently, increase profits. In an international market economy, competition plays a generally positive role because it is the main means of achieving a balance between supply and demand, reconciling the interests of producers with public, forcing entrepreneurs to constantly improve the technical and material base of production, find ways to save. Competition stimulates the improvement of the quality of goods and services, which is a characteristic function of domestic producers in the context of European integration and forms the criteria of market prices. The efficiency of international logistics depends on the impact of transformations in the world economic system. To date, all global traffic has become dependent on the impact of the pandemic on global business activity and activity. The shipping industry is experiencing its worst crisis due to a pandemic and a series of incidents due to a shortage of containers, which has already led to rising shipping costs, which in turn has led to rising commodity prices around the world. A significant contribution to the assessment of real opportunities to increase the level of competitiveness is logistics, where measures are developed, optimized organizational processes allow you to get more opportunities in competition in the market to meet demand. However, in a period of market uncertainty and negative impact on activities, the question arises about the feasibility of optimizing logistics processes. The pandemic necessitated the search for alternatives for logistics, reducing the company's profits

Ключові слова: міжнародна логістика; ефективність видів транспорту; зміни; адаптація; рівень конкурентоспроможності; конкурентні переваги.

Keywords: international logistics; efficiency of modes of transport; changes; adaptation; level of competitiveness; competitive advantages.

Постановка проблеми. Глобалізація ринків, що призводить до інтенсифікації конкурентних відносин в світовій економіці, обумовлює необхідність перегляду існуючих і пошуку нових джерел конкурентних переваг підприємств, що є суб'єктами глобального економічного простору. З огляду на це посилюється роль і підвищується вагомість міжнародної логістики, головною передумовою розвитку якої є збільшення обсягів виробництва. Розширення міжнародних зв'язків на цій основі потребує перегляду конкурентного потенціалу підприємства з метою скорочення часових та грошових витрат і, відповідно, підвищення прибутку. Враховуючи твердження, що собівартість товару приблизно на 70% складають логістичні витрати, очевидним є пошук конкурентних переваг саме в логістичній діяльності. Тому ефективність міжнародної логістики, що враховує рівень організації, якість управління, є визначальним чинником для конкурентоспроможності підприємства, оскільки надає можливість задовольнити попит з мінімальними витратами і таким чином підвищити рівень задоволення, лояльність та корисність, що сприймається кінцевим споживачем на ринку.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. В цілому проблематика дослідження конкурентоспроможності підприємства не є новою в науковій літературі, хоча актуальність цього напрямку не знижується, а навіть зростає у відповідь на інтеграційні та глобалізаційні процеси в світовій економіці. Значна кількість авторів присвятила свої дослідження проблемам визначення сутності конкурентоспроможності, факторів впливу на рівень конкурентоспроможності діяльності підприємства, методикам оцінювання конкурентоспроможності підприємства як на національному ринку, так і в міжнародному середовищі. Зокрема елементи міжнародної діяльності підприємств та певні аспекти міжнародної конкурентоспроможності викладені в роботах таких вчених як І.В. Багрова [1], В.В. Смиринський [2], Т.Г. Дудар [3], Д.К. Воронков [4], В.А. Павлова [5, с.81, 82] та інших. Однак поза увагою дослідників на сьогоднішній день залишились питання ролі і впливу міжнародної логістики на рівень конкурентоспроможності підприємства, оскільки вагомість логістичних процесів часто недооцінюється з точки зору факторного впливу на результуючі показники підприємства, зокрема на показник конкурентоспроможності у контексті здійснення міжнародної діяльності.

Формування цілей статті (постановка завдання). Метою статті є поглиблення вивчення факторів і складових конкурентоспроможності, виявлення логістичного впливу на рівень конкурентоспроможності в умовах євроінтеграції.

Виклад основного матеріалу дослідження. В умовах євроінтеграції потенціал міжнародної логістики надає можливість підвищити стійкість підприємств на міжнародних ринках. Логістичний ланцюг «закупівля-виробництво-доставка-продаж» дозволяє об'єднати діяльність підприємства в розрізі його структурних підрозділів з логістичними партнерами для досягнення заданої мети. Ефективність міжнародної логістики впливає на скорочення витрат з управлінням матеріальним потоком, на рівень затрат транспортування товару,

на зменшення логістичних ризиків не виконання замовлення, також на управління складськими запасами та замовленнями. Оптимальні логістичні рішення дають можливість підприємству задіяти фінансові кошти на інвестиції в новітні технології для модернізації виробництва, маркетингові дослідження ринку збуту та інші. Таким чином потенціал логістики стає стратегічним фактором успіху та перевагою підприємства в умовах жорсткої конкуренції на монополістичному ринку.

Ефективність міжнародної логістики сприяє рівню конкурентоспроможності діяльності підприємства за умови виконанні таких вимог:

1. Логістика пов'язана з стратегією підприємства. Потрібно чітко розуміти, що всі аспекти логістичних операцій мають тісний зв'язок з головною стратегією діяльності підприємства, де головною умовою залишається отримання максимального прибутку.
2. Оптимізація руху матеріальних потоків. Ця вимога дозволяє контролювати всі функції з виконання поставлених завдань (процес закупівлі, транспортування, транзитного зберігання, складування та інші).
3. Використання новітніх технологій для швидкого збору інформації щодо логістики.
4. Ефективне управління персоналом. Рівень трудових ресурсів залежить від рівня кваліфікації кадрів, тому варто постійно удосконалювати механізм управління матеріальними потоками через постійні зміни діяльності.
5. Облік прибутку в системі фінансових показників від діяльності міжнародної логістики.
6. Оптимізація логістичного обслуговування потреб підприємства з метою підвищення рентабельності його діяльності.
7. Виважена розробка всіх логістичних операцій діяльності підприємства.

Виконання окреслених вимог гарантує якісне здійснення логістичних операцій через взаємозв'язок з відповідними відділами підприємства, що дозволить знизити витрати доставки та підвищити рівень конкурентоспроможності підприємства [8].

В міжнародній ринковій економіці конкуренція відіграє в цілому позитивну роль адже вона виступає головним засобом досягнення збалансованості між попитом та пропозицією, погоджує інтереси виробників з суспільними, примушує підприємців постійно вдосконалювати технічно-матеріальну базу виробництва, знаходити шляхи економії. Конкуренція стимулює підвищенню якості товару та послуг, що характерною функцією для вітчизняних виробників в умовах євроінтеграції країни та формує критерії ринкових цін.

Характеристика складових та факторів рівня конкурентоспроможності підприємства подані в таблиці 1, які дають ширше зрозуміти значення конкурентоспроможності підприємства та виділити логістику в окрему складову.

Таблиця 1.
Конкурентоспроможність – складові та фактори

Складові	КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ	Фактори
Виробництво, що включає вартість процесу, витрати, залежність від ресурсів, технології та ступінь їх інноваційності, асортимент, що залежить від кон'юнктури ринку		Політичні, що поділяється на зовнішні та внутрішні. Зовнішні фактори залежать від інтеграційних процесах, внутрішні – від пріоритету розвитку країни
Ресурси (матеріальні, трудові, інформаційні)		Соціальні
Виробничий потенціал, де характерним є сучасність виробничих фондів, наявність вільних потужностей, здатність до переорієнтації для задоволення потреб ринку		Економічні, що включають рівень фонду заробітної плати, податки та пільги, інвестиційний потенціал та інші
Управління (організаційна структура з керівним складом, який є професіональним, авторитетним та має високий рівень довіри)		Природно-ресурсний потенціал
Фінансування		Правове забезпечення (дієвість нормативних актів)
Науково-дослідні та дослідно-конструкторські роботи (розроблення нового товару, раціоналізація виробництва)		Монополізація економіки
Маркетинг, що здійснює дослідження ринку, вивчення переваг конкурентів, інформативно задовольняє потреби ринку		Товарні ринки

Джерело: [1, с. 14]

Логістика являє собою комплекс дій, що охоплюють та поєднують всі сфери бізнесу, від задоволення потреб споживача до виконання мети діяльності підприємства. Завданням логістики є розробка зважених та обґрунтованих пропозицій для підвищення ринкової позиції та отримання переваг на конкурентами. Логістика є діючим інструментом конкурентоспроможності підприємства через управління матеріальними, інформаційними та фінансовими потоками [2, с. 13].

Основним елементом логістики є транспорт, оскільки він використовується в переважній більшості міжнародних економічних відносинах. Характеристика основних видів транспорту з позиції ефективності доставки товару подана в таблиці 2.

Таблиця 2.
Характеристика видів транспорту щодо ефективності доставки товару

Види транспорту для вантажних перевезень	Переваги	Недоліки
Автомобільний	1/ недорогий, з доступним варіантам; 2/ гнучкий щодо прокладання маршруту; 3/ висока скомбінованість з іншими методами транспортування; 4/ доставка невеликих партій товару; 5/ велика конкуренція на ринку перевізників;	1/ дорогий при далекий перевезеннях; 2/ режим відпочинку перевізників; 3/ погодні умови можуть збільшити терміни поставки;
Повітряний	1/ оперативна доставка;	1/ обмеження за габаритами; 2/ дорогі тарифи; 3/ залежність від погодних умов; 4/ негнучкий при зміні маршруту. 5/ додаткові витрати на забір товару з аеропорту;
Морський	1/ недорогий у перевезеннях великої партії товару між континентами 2/ велика місткість, вантажопідйомність;	1/ невелика кількість маршрутів; 2/ найдовший в доставці товару; 3/ залежність від погодних умов; 4/ низька конкуренція на ринку;
Залізничний	1/ розрахований на великі партії доставки товару; 2/ регулярна доставка товару згідно розкладу; 3/ невисока вартість доставки; 4/ немає залежності від погодних умов;	1/ мала конкуренція на ринку; 2/ складна організаційна складова перевезення; 3/ логістика виключно по коліям

Джерело: складно автором на основі аналізу [3,7,10]

Таким чином, бачимо залежність вибору транспорту на доставку товару від типу товару, його об'єму та габаритів, способу доставки в залежності від мети, відстані. Транспортний фактор безпосередньо впливає на собівартість товару, адже в послугу перевезення додатково включають страхові премії, різні види збору при завантаженні та розвантаженні, комісійні витрати та інше. Тому управління міжнародною логістикою є перевагою стратегічного управління та рівня конкурентоспроможності.

Крім того, варто підкреслити, що ефективність міжнародної логістики залежить від впливу трансформацій у світовій економічній системі. На сьогодні всі світові перевезення стали залежними від фактору впливу пандемії на світову ділову активність та діяльність. Галузь морських перевезень через пандемію та низки інцидентів переживає найгострішу кризу через дефіцит контейнерів, що вже призвело до зростання вартості доставки, що в свою чергу зумовили фактор підвищення цін на товари по всьому світі.

Пандемія, що розпочалася в Китаї, переросла в глобальну проблему для всього світу. Країни почали зачинитися на локдаун на період від одного до трьох місяців. В США через карантин зупинилася робота обробки вантажів, що прибувають, оскільки попит на імпорتنі товари залишився й не знизився. Можливості прийняти мільйонну чергу з контейнерів не було.

Після виходу з карантину, Китай швидко відновив свій експортний потенціал, почав відвантажувати контейнери до Америки, однак не врахував факт карантину інших країн. Дефіцит контейнерів Китай відчув уже наприкінці літа, адже із 100 контейнерів, що припливли до Америки, назад поверталось лише 40.

Дефіцит збільшує попит, що призвело до росту цін на доставку з Китаю до США вдвічі. Даний факт збільшив собівартість азіатських товарів. Щоб владнати кризу, Китай намагався збільшити виробництво контейнерів. 96% контейнерів виробляють саме китайські виробники. Вартість нових контейнерів була втричі більшою й це понукало багатьох замовників відмовитися від них та чекати на заблоковані в портах Америки контейнери.

Наступне рішення Китаю, щодо повернення контейнерів, розширив кризу по всьому світу. Китай вирішив доплачувати шипінговим компаніям за доставку пустих контейнерів. Шипінгові компанії перестали

чекати на завантаження судна товарами, їм вигідніше доставити пусті контейнери швидко й максимально прибутково. Через даний факт, експорт сільськогосподарських товарів із США та Канади не можуть відновитися до докризових об'ємів, адже перевізники не чекають на повне завантаження контейнерів товарами, для головне швидко повернутися до Китаю. Через це також різниця в вартості доставки експорту із Китаю та імпорту в Китай досягає в шість разів.

На разі контейнерів не вистачає вже ні в Європі ні в Латинській Америці. Така тенденція зумовила глобальні затримки поставки товарів та створила необхідність страхування товару на випадок цих затримок та несвоєчасного повернення контейнеру в Китай.

Відновлення попиту після світового локдауну, блокади портів та дефіцит контейнерів призвів до стрімкого підвищення цін на морські перевезення, що прийнято вважати найдешевшим способом доставки [8].

Висновки. Отже, вагомий внесок для оцінювання реальних можливостей для підвищення рівня конкурентоспроможності становить логістика, де розроблені заходи, оптимізовані організаційні процеси дозволяють отримувати більше можливостей в конкурентній боротьбі на ринку задоволення попиту. Однак в період невизначеності на ринку та негативному впливу на діяльність виникає питання доцільності оптимізації логістичний процесів. Пандемія зумовила необхідність пошуку альтернатив для здійснення логістики, зменшуючи прибуток підприємства [9].

Сучасні реалії свідчать, що логістичний світ не буде таким, як раніше, адже пандемія змусила слідкувати за трендами та швидко адаптуватися до мінливих обставин. Діяльність підприємства, що швидко зможе управляти даною ситуацією зможе посилити власну позицію на ринку.

Список література.

1. Багрова І. В. Складові та фактори конкурентоспроможності. Науковий журнал „Вісник економічної науки України”. 2007. № 1(11). С. 11–16.
2. Смирчинський В.В. Основи логістичного менеджменту: Навч. посібник для студ. екон. спец. вищ. навч. закл. В.В.Смирчинський, А.В. Смирчинський. Тернопіль: Економ-думка, 2003. 239с. URL: [http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?Z21ID=&I21DBN=EC&P21DBN=EC&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=fullwebr&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=A=&S21COLORTERMS=1&S21STR=%D0%A1%D0%BC%D0%B8%D1%80%D0%B8%D1%87%D0%B8%D0%BD%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B8%D0%B9%20%D0%92\\$](http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?Z21ID=&I21DBN=EC&P21DBN=EC&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=fullwebr&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=A=&S21COLORTERMS=1&S21STR=%D0%A1%D0%BC%D0%B8%D1%80%D0%B8%D1%87%D0%B8%D0%BD%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B8%D0%B9%20%D0%92$) (дата звернення 09.09.2021)
3. Дудар Т. Г., Волошин Р. В. Основи логістики. Навч. посіб. К.: Центр учбової літератури, 2012. 176 с. URL: https://www.logistics-gr.com/index.php?option=com_content&id=9485&c=72&Itemid=99 (дата звернення 09.09.2021)
4. Воронков Д. К. Розвиток підприємства : управління змінами та інновації: монографія / Д. К. Воронков, Ю. С. Погорелов. Х. : АдВА, 2009. 436 с. URL: <https://journals.indexcopernicus.com/search/article?articleId=1446101> (дата звернення 09.09.2021)
5. Павлова В.А. Конкурентоспроможність підприємства: оцінка та стратегія забезпечення.: Монографія. Д.: Вид-во ДУЕП, 2006. 276 с.
6. Таньков К.М. Виробнича логістика: Навч. посібник. Харків: ВД «ІНЖЕК», 2006. 305 с. (Нац. екон. ун. –2-ге вид.)
7. Кальченко, А. Г. Логістика : підруч. К. : КНЕУ, 2003. 284 с.
8. Контейнерный кризис: причины и прогнозы. URL: <https://fashionunited.ru/novostee/beezyes/kontejnernyj-krizis-prichiny-i-prognozy/2021041231428> (дата звернення 09.09.2021)
9. Логистический кризис. Сбои в глобальных цепочках поставок продлятся в первой половине 2022 года. URL: <https://biz.nv.ua/markets/logisticheskiy-krizis-mozhet-prodlitsya-do-serediny-2022-goda-poslednie-novosti-50179630.html> (дата звернення 09.09.2021)
10. Тюріна Н. М. Логістика [Текст]: Навч. посіб. / Н. М.Тюріна, І. В. Гой, І. В. Бабій. К.: «Центр учбової літератури», 2015. 392 с. URL: <https://pidru4niki.com/67986/logistika/logistika> (дата звернення 09.09.2021)

References.

1. Bahrova, I. V. (2007), Components and factors of competitiveness. *Naukovyj zhurnal "Visnyk ekonomichnoi nauky Ukrainy"*, vol. 1(11), pp. 11–16.
2. Smyrychynskiy, V. V. (2003), *Osnovy lohistrychnoho menedzhmentu* [Fundamentals of logistics management]. Ekonom-dumka, Ternopil, Ukraine, available at: [http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?Z21ID=&I21DBN=EC&P21DBN=EC&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=fullwebr&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=A=&S21COLORTERMS=1&S21STR=%D0%A1%D0%BC%D0%B8%D1%80%D0%B8%D1%87%D0%B8%D0%BD%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B8%D0%B9%20%D0%92\\$](http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?Z21ID=&I21DBN=EC&P21DBN=EC&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=fullwebr&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=A=&S21COLORTERMS=1&S21STR=%D0%A1%D0%BC%D0%B8%D1%80%D0%B8%D1%87%D0%B8%D0%BD%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B8%D0%B9%20%D0%92$) (Accessed 9 September 2021)
3. Dudar, T. H. and Voloshyn, R. V. (2012), *Osnovy lohistryky* [Fundamentals of logistics]. Center for Educational Literature, Kyiv, Ukraine, available at: https://www.logistics-gr.com/index.php?option=com_content&id=9485&c=72&Itemid=99 (Accessed 9 September 2021)

4. Voronkov, D. K. (2009), *Rozvytok pidpriemstva : upravlinnia zminamy ta innovatsii* [Enterprise development: change management and innovation], AdvA, Kharkiv, Ukraine, available at: <https://journals.indexcopernicus.com/search/article?articleId=1446101> (Accessed 9 September 2021)
5. Pavlova, V. A. (2006), *Konkurentospromozhnist' pidpriemstva: otsinka ta stratehiia zabezpechennia* [Competitiveness of the enterprise: assessment and support strategy], DUEP, Dnipro, Ukraine.
6. Tan'kov, K. M. (2006), *Vyrobnycha lohistyka* [Production logistics], 2nd ed, VD "INZhEK", Kharkiv, Ukraine
7. Kal'chenko, A. H. (2003), *Lohistyka* [Logistics], KNEU, Kyiv, Ukraine.
8. Fashion united (2021), "Container crisis: causes and forecasts", available at: <https://fashionunited.ru/novostee/beezyes/kontejneryj-kryzys-prichiny-i-prognozy/> (Accessed 9 September 2021)
9. Bisness (2021), "Logistics crisis. Failures in global supply chains will continue in the first half of 2022", available at: <https://biz.nv.ua/markets/logisticheskyy-kryzys-mozhet-prodlitsya-do-seredyny-2022-goda-poslednie-novosti-50179630.html> (Accessed 9 September 2021)
10. Tiurina, N. M. (2015), *Lohistyka* [Logistics], "Center for Educational Literature", Kyiv, Ukraine, available at : <https://pidru4niki.com/67986/logistika/logistika> (Accessed 9 September 2021)

Стаття надійшла до редакції 09.12.2021 р.